

acest aspect remarcăm și o altă comunicare ce a tratat un complex extrem de interesant din Munții Călimani (Victor Munteanu, *Complexul megalitic 12 Apostoli, Munții Călimani. Practici rituale*), loc de întâlnire al păstorilor pe 29 iunie, unde scenariul ritualic împletea elemente ale nedeilor păstorești și practici legate de sărbătorirea Moșilor de vară. Semnificația crucii amplasate la răscruci, pe înălțimi, pe locurile unor tragedii (Eva Giosan, *Crucea amplasată în afara bisericii*), ca și diferite alte aspecte legate de încălcarea regulilor tabuizante referitoare la cruce au constituit subiectul altei comunicări, rezultat al cercetărilor etnografice din Moldova.

Alte două comunicări au vizat analiza și interpretarea unor forme de vase cucuteniene, folosite în practici de cult, descoperite uneori în sanctuare, gropi ce atestă ofrande sau în alte contexte arheologice (dr. Ruxandra Alaiba, *Forma, decorul și conținutul cupelor descoperite în sanctuare*; dr. Dumitru Boghian, *Unele considerații asupra vaselor cucuteniene antropomorfe și antropomorfizate*).

Focul purificator, ca aspect complex al vieții spirituale, aflat în strânsă legătură atât cu cei vii, cât și cu cei morți a constituit subiectul altei prezentări (dr. Alexandra Comșa, *Focul purificator în mormintele preistorice din România*).

Colegii din cadrul Facultății de Teologie ortodoxă a Universității „Al. I. Cuza” Iași au prezentat comunicări ce s-au referit la munții sacri din Biblie, semnificația lor cultică, ca și relațiile cu sanctuarele și altarele naturale (pr. drd. Marcel Cojocaru, *Muntele și isihasmul românesc*) sau la coordonata mistică și legendară a lui Orfeu, „religiile de mistere”, ca și la alte aspecte legate de orfism (pr. Lucian-Mihail Moisei, *Orfismul*).

Lucrările Seminarului s-au bucurat de interesul participanților, astfel încât s-a decis ca pentru anul viitor să fie abordată tema „*Sanctuare. Tip și funcționalitate*”.

CORNELIA-MAGDA LAZAROVICI

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „ROMANISIERUNG. THEORIE UND PRAXIS EINES FORSCHUNGSKONZEPTS” (ROMANIZARE. TEORIE ȘI PRACTICĂ A UNUI CONCEPT DE CERCETARE) DE LA IAȘI DIN PERIOADA 4–7 OCTOMBRIE 2009

Printr-un grant internațional câștigat prin competiție la Universitatea Konstanz și DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst), în valoare de 13.700 Euro am reușit să organizăm în Iași o conferință cu participanți de rang internațional. Premisa acestei conferințe cu titlul „Romanisierung. Theorie und Praxis eines Forschungskonzepts” a fost ideea că această temă este foarte puțin tratată în România și nu la nivelul cercetărilor actuale de pe plan internațional¹. Obiectivul principal a fost invitarea la Iași a unor specialiști din Germania, Anglia și Italia, cu o experiență practică în toate zonele „Imperiului Roman” și ocazia de a crea un schimb de idei cu colegii români. Printre aceștia au fost invitați nu doar cercetători din Iași, ci și specialiști de la Institutele de profil ale Academiei Române și de la Universitățile din București, Cluj-Napoca și Galați. Dintre cele 20 de contribuții științifice prezentate în cele două zile de program nu pot aminti decât câteva exemple. În anul 2010 urmează să apară un volum al conferinței, în care vor fi publicate în traducere română cele mai multe prelegeri dintre cele prezentate în limbile germană și engleză². Prin traducerea articolelor în limba română, realizată cu mult efort și cu implicații financiare considerabile (Universitatea din Konstanz a preluat costurile de traducere și tipărire), dorim ca publicul larg interesat de această temă să aibă acces la noile teorii în jurul acestui concept complex, și din acest motiv nu am ales varianta unei publicații în care să

¹ Argumentarea acestei idei: A. Rubel, *Romanisierung als theoretisches Forschungsproblem. Vorüberlegungen zu einer rumänischen Romanisierungsdebatte*, în „Arheologia Moldovei”, 32, 2009, p. 57-71.

² A. Rubel (ed.), *Romanizarea. Impunere și adeziune*, Iași 2010 (sub tipar).

predomine textele în limba germană. Va urma, eventual, un volum cu lucrările conferinței în limbi străine (germană, engleză, franceză) în 2011–2012 (încă nu s-au luat hotărâri definitive în această privință).

Michael Meyer din Berlin, care s-a implicat în mod deosebit în „DFG-Schwerpunktprogramm” pe tema romanizării, un proiect finanțat de Fundația Germană pentru Știință, (DFG), a prezentat, în prima zi, într-o prelegere de deschidere, perspectiva „germanică”. Titlul prelegerii a fost *Tradition und Adaption. Überlegungen zum römischen Einfluss auf die Germania Magna*. Lorand Deszpa (Heidelberg) a ținut o prelegere pe tema ideologiei imperiale și a comunicării în Imperiul Roman cu titlul *Die Gestaltung der Welt. Imperiale Diskurse und die Integration des Reiches im 1. Jh. n. Chr.* Christian Seebacher din Konstanz a analizat domnia lui Hadrian ca perioadă de restructurare a imperiului: „Pax Augusta”. Despre noua structură a Imperiului Roman sub Hadrian a conferențiat Johannes Gausch, tot din Konstanz, centrându-se pe tema elitei militare a imperiului și supunând unei reevaluări critice teza lui Syme despre *casta viri militares: Eine militärische Reichselite? Nochmals die viri militares*. Sebastian Schmidt-Hofner a abordat în lucrarea sa istoria dreptului, o temă adesea neglijată în contextul romanizării, dar foarte importantă. Titlul lucrării sale este: *Integration von unten. Zur Ausbreitung des römischen Rechtswesens in der Kaiserzeit*. Michael Sommer (Liverpool) a prezentat o perspectivă orientală (*Zenobias Kinder – Wie römisch war der römische Orient*, după care a urmat comunicarea susținută de Ulrich Gotter (Konstanz) despre fenomenul de urbanizare în Asia Mică (*Urbanisierung und Romanisierung in der östlichen Peripherie: Der Fall Olba/Diokaiseraia im Rauhen Kilikien*). În continuare, Federico Santangelo din Newcastle a prezentat o contribuție extrem de interesantă și cuprinzătoare despre dezbaterile recente în jurul fenomenului de romanizare în Italia, care au drept consecință reevaluări ale structurilor și desfășurării procesului de romanizare în Peninsula. Titlul lucrării sale este: *The Romanisation of Italy: New Work and New Problems*. Felix Teichner din Frankfurt a vorbit despre cercetările sale din Spania, în urma cărora a tras concluzia că, în una și aceeași provincie puteau coexista grade total diferite de romanizare. Cele mai rudimentare structuri rurale, aflate în afara influenței stilului de viață roman, existau simultan și paralel cu comunități complet romanizate: *Aktuelle archäologische Forschungen zur ‚Romanisierung‘ des fernen Westens (Hispania)*”.

În a doua zi a conferinței au fost prezentate lucrări cu privire la romanizarea în provincia Dacia (Radu Ardevan, Cluj), despre soldații daci din armata romană (Florian Matei-Popescu) și despre romanizarea în zona rurală din jurul Histriei (Octavian Bounegru, Iași). Alexandru Popa din Frankfurt ne-a oferit o perspectivă critică asupra importurilor descoperite și a semnificației acestora în contextul romanizării. O secțiune deosebit de importantă, care a deschis noi perspective în cadrul conferinței, a fost secțiunea lingvistică, cu prelegeri despre evoluția limbii și despre plurilingvism, prelegeri susținute de colegi de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” și cercetători de la Institutul de lingvistică „Alexandru Philippide”: Adrian Poruciuc, Ana-Maria Minuț und Luminița Botoșineanu și Marius Alexianu.

Volumul, care urmează să apară, va include și celelalte contribuții, care nu au fost nominalizate individual în acest raport. Discuțiile care au urmat prezentărilor și au încheiat partea științifică a conferinței, în ziua de 6 octombrie, au fost intense și îndelungate. În cadrul acestora au fost aduse argumente în favoarea ideii ca pe viitor, în cadrul dezbaterilor pe tema romanizării, să punem mai mult accent pe variantele și diferențele regionale ce converg la definirea procesului de romanizare. De aceea, ar fi, poate, mai adecvat să vorbim de „romanizări” în loc de „romanizare”, despre „Roman cultures” în loc de „Roman culture”. Aspectele mediale ale comunicării în cadrul imperiului se vor afla, probabil, în centrul analizelor viitoare ale acestui complex tematic. Divergențele numeroase și faptul că nu a existat de fapt o „rețetă” romană în politica de integrare sau o strategie romană generalizată, în vederea aplicării romanizării în provincii, a condus la concluzia finală că romanii au acționat foarte flexibil în contactul lor cu provinciile și locuitorii acestora, deoarece nu erau ideologi, ci în primul rând pragmaticieni ai puterii. Conceptele de bază propuse cu scopul unor dezbateri viitoare pe această temă au fost: ‘hegemonie’, ‘integrare’, ‘putere’.

ALEXANDER RUBEL